

LA HISENDA MUNICIPAL A CATALUNYA AL DARRER TERÇ DEL SEGLE XVIII: LA CIUTAT DE GRANOLLERS DEL 1774 A 1793

Jaume Dantí i Riu
Carme Barbany i Ciurans

L'interès pels estudis de la hisenda municipal de l'època Moderna ha augmentat en aquests darrers anys (1), perquè fins aleshores la principal atenció havia estat en la hisenda reial (2). Per Catalunya, però, és molt poc encara el que es disposa fins ara; continua essent imprescindible, per exemple, l'obra de Carrera Pujol per aproximar-se a alguns aspectes de la hisenda barcelonina o l'ús que P. Vilar en fa d'alguns dels seus drets (3), mancant una anàlisi sistemàtica de la seva estructura i de la seva evolució.

Referint-nos concretament al segle XVIII, els estudis institucionals i fiscals s'han centrat també en la nova organització de la hisenda reial a Catalunya i sobretot en el nou impost del Cadastre, i a nivell municipal s'ha aprofundit en l'organització d'aquest però amb molt poques referències a la seva hisenda (4).

La nova administració borbònica de Catalunya després de la Nova Planta no va comportar canvis importants sobre la hisenda municipal, exceptuant la ciutat de Barcelona on el control per part de la superintendència sobre les seves finances seria gairebé total per assegurar-ne l'aplicació a unes finalitats justes (5), l'apropiació d'antics ingressos quedaria "compensada" per la concessió d'una "dotació" anual que arribaria sempre amb retard. Per altra banda el Cadastre, que inicialment fou concebut com un impost proporcional, es converteix en un tribut de repartiment intervenint-hi així els ajuntaments mitjançant la gestió d'un regidor i la tasca del "Col·lector del Cadastre".

- 1.- Recordem, per exemple: Les VI Jornades d'Estudis Històrics Locals sobre el tema "Fiscalitat estatal i hisenda local (ss.XVI-XIX). Funcionament i repercussions socials", Mallorca, 1986. O el Simposium Internacional.
- 2.- Els treballs ja clàssics però cabdals per la temàtica de R. Carande, M.Ulloa, F.Ruiz Martín, A. Domínguez Ortiz o M.Artoia.
- 3.- CARRERA PUJAL, J. *Historia política y económica de Cataluña siglos XVI-XVIII*, Barcelona, 1947. VILAR, P. *Catalunya dins l'Espanya Moderna*, Barcelona, 1968, vol. IV, pp. 27-66.
- 4.- Sobre la Intendència, ESCARTIN SANCHEZ, E. "*La Intendencia de Cataluña en el siglo XVIII. (Estudio de Historia Administrativa)*", tesi doctoral inèdita. Universitat de Barcelona, 1974. Sobre el Cadastre els estudis de J. Mercader Riba, J. Nadal i Farreras o el més recent de SEGURA I MAS, A. "El cadastre: la seva història (1715-1845) i la seva importància com a font documental", a *Estudis d'Historia Agrària*, 4, Barcelona, 1983, pp. 129-143.
Pel que fa a la institució municipal subratllem el treball de MOLAS I RIBALTA, P., *Societat i poder polític a Mataró 1718-1808, Mataró 1973*; o l'estudi global de TORRAS I RIBE, J.M., *Els municipis catalans de l'Antic Règim 1453-1808*, Barcelona, 1983.
- 5.- MERCADER RIBA, J., *Felip V i Catalunya*, Barcelona, 1968.

En un principi, doncs, les hisendes municipals continuen fornint els seus ingressos a partir dels antics arbitris i l'explotació dels propis, amb una pràctica autonomia financera. Això però no es faria sense la resistència del Consell de Castella: l'any 1718 el fiscal de dit Consell denunciava les Audiències de la corona d'Aragó perquè permetien el cobrament d'aquells drets, la venda de propis i la creació de censals, argumentant que aquesta era un facultat del Consell. La qüestió més important es plantejava degut a l'important deute que arrossegaven els municipis ja des del segle XVII, per aquesta raó es veien abocats a imposar nous tributs i en alguns casos, per a fer front a les despeses, a crear nous censals. L'audiència interpreta que l'esmentada prohibició no es refereix a aquelles accions destinades a cobrir els deutes anteriors a la Nova Planta sinó només a les dirigides a fer front a les noves necessitats (6).

Tot amb tot la resolució del Consell de Castella del 1731 afirma que l'Audiència ha de ratificar qualsevol posició dels municipis per a imposar algun tribut pels deutes antics, però que tota la resta ha de demanar-se al Consell "no os incluyais ni entrometais con pretexto alguno, por deber acudir para ello las partes al nuestro Consejo donde privativamente toca un conocimiento..."(7). Quedaven clares, doncs, les limitacions a aquella autonomia, accentuant-se així les dificultats financeres dels municipis. L'Audiència intervindria, l'any 1742, per tal de possibilitar concòrdies entre viles i acreedors i impeding l'exexució d'aquests sobre els pobles.

El control per part de l'Estat es fa més fort a partir del 1760, quan l'objectiu de la reforma de la hisenda es crea la "Contaduría General" i les "Contadurías" de les Intendències. Aquest procés de centralització, però, era ben acceptat en alguns casos, tal com succeí a Mataró (8), perquè significava trencar el domini absolut que els regidors en feien de les finances, sobretot quan a partir del 1768 els Diputats del comú passen a ser membres de ple dret de la Junta, creant-se així una certa separació dels ajuntaments.

Pel que fa als càrrecs relacionats amb l'administració d'aquestes finances, deixant de banda el ja esmentat sobre el cadastre, desapareix el terme de "clavari" que és substituït pel de Majordom de Propis, esdevenint així el càrrec principal. Hi han també el "Credencer" i el "Comptador" (abans el Racional) que tenen com a missió el control sobre els registres i el moviment del diner.

Malgrat tots aquests canvis, tret del cas de Barcelona, no els podem considerar profunds en relació als efectes que la fiscalitat, com a principal component de la hisenda, tenia sobre la població, ja que perviuen els mateixos components que podien trobar en el segle XV. La novetat és sense dubte la introducció del nou tribut del Cadastre que se suma a la resta i que per tant contribueix a l'agreuament d'una situació econòmica que en un primer moment era, clarament, d'enfonsament. Per altra banda quedarien només exempts del Cadastre reial els béns eclesiàstics adquirits abans de la imposició del nou tribut. Al convertir-se el cadastre en un impost de repartiment amb un global fix i no refer la base imposable, perdria una part del seu pes real inicial. Així i tot els ròssecs respecte del seu pagament i les imposicions d'apremis foren habituals.

Per tant, doncs, malgrat el procés centralitzador no sembla que es pugui parlar de la incidència del "reformisme" en l'estructura i l'evolució de la hisenda municipal a la Catalunya del segle XVIII. L'objectiu d'aquesta comunicació és el de corroborar la persistència dels antics components de les finances del municipi, no pas sense resistències, així com constatar la

6.- CARRERA PUJAL, J., *ob. cit.*, Vol. II, pp. 410-411.

7.- ACA-RAC, Acordadas, reg. n 13, fol.71

8.- MOLAS I RIBALTA, P., *ob. cit.*, pp. 108-109.

utilitat del coneixement de l'evolució de la hisenda com aproximació a la conjuntura econòmica, tenint en compte que la major part d'ingressos d'aquella provenen del consum i de l'intercanvi mercantil.

En l'aspecte cronològic el període triat abasta del 1774 al 1793, en el qual Vilar ha constatat oscil·lacions diferents en l'anàlisi de diversos drets provocades per la guerra 1779-1782, o la penúria del 1788-89, o altre cop la guerra a partir del 1793, malgrat això parla d'una certa estabilitat en l'alça (9). Es tracta de qüestionar o confirmar l'esmentantada evolució, bàsicament barcelonina, en la vila capitol del Vallès Oriental. Per altres zones de Catalunya aquest període comprenia dues fases: la que va fins al 1780-85 de clar creixement de la renda de la terra, i la dels darrers vint anys del segle marcats pel descens o l'estagnació, malgrat que en termes nominals per la inflació no ho sembli, així succeeix en la renda senyorial (10). Pel que fa a l'activitat comercial tot el període participa d'un cert creixement malgrat les oscil·lacions (11)

Els components de la hisenda granollerina en el segle XVIII.

Partint de les "Respuestas a unas preguntas a las cuales deven satisfacer de Comun y Particular del término y villa de Granollers, obispado de Barcelona" (12), constestant al qüestionari de Patiño del 1715, diuen que els arbitris i entrades que tenia la vila eren dels arrendaments de: els set impostos que donava 375 lliures; el sou per quartera de blat de 120 ll.; per la plaça de l'oli 245 ll.; de 2 ducats per càrrega de vi foraster 463 ll.; de la pesca seca i salada 405 ll.; per la posa subirana (venta de cereals) 20 ll.; sobre la venda de grans grossos (civada, sègol, faves) 60 ll.; per l'aiguarent 60 ll.; pel "porret i colet" (per milers de planter de cols i cebes) 33 ll.; la neu 45 ll.; de la fleca 100 ll.; pel sisè de la carnesseria 705 ll.; 1 ral per càrrega de vi de la collita 60 ll.; i del trentè del blat 250 ll. Rebia també de censos de particulars 60 lliures (13). Cal dir que en aquesta resposta hi ha algun oblit com pot ser el referit a l'arrendament d'espais de la Porxada (llojta del gra), del que se'n lloga les parts laterals per utilitzar-les com a llocs de venda (14).

D'aquest llistat, en el que no es diferencia els "propis" dels "arbitris" i que posteriorment es constata com els canvien d'una qualificació a una altra, la major part apareixen ja en el "Libre d'Ordinacions del Consell de la Vila de Granollers del 1418-1452" (15). Al marge de la qualificació dins la que s'inclouen, és més clara la diferenciació entre aquells drets que són, en la major part dels casos, procedents de regalies antigues, monopolis, com la tinença de l'hostal, la carnisseria, la fleca; de serveis com el mesuratge de l'oli o dels cereals; o les vendes de peix, oli, neu, vi o cereals; i el que són pròpiament arbitris, tributs indirectes sobre les transaccions o el consum de diferents productes (teixits, cereals, verdures, aiguarent, vi, etc.). Aquesta diferenciació, però, no exclou algunes confusions ja que l'arrendament del monopoli de la venda d'un determinat producte pot comportar la imposició d'un dret sobre el mateix per tal de fer front al pagament de dit arrendament, malgrat el preu fos controlat pel consell municipal.

9.- VILAR, P., *ob.cit.* Vol. IV, pp. 27-66.

10.- DURAN I PUJOL, M., "L'evolució de l'ingrés senyorial a Catalunya (1500-1799)" a *Recerques*, 17, 1985, pp. 7-42.

11.- VILAR, P., *ob.cit.* vol.IV, pp. 627-631.

12.- Dites "Respuestas..." foren publicades per la Junta d'Estudis Històrics de Granollers, 1934.

13.- Idem, p.7

14.- DANTI I RIU, J., *Terra i població al Vallès Oriental a l'època Moderna*, Sta Eulàlia de R., 1988, pp.280-285.

15.- Publicat per la Junta d'Estudis Històrics, Granollers, 1932.

Constaven també en l'apartat d'ingressos el que es rebia per "fogatges" o repartiments extraordinaris, el Cadastre que havia de ser aportat a les finances reials i les entrades d'establiments sobre aquelles propietats del municipi.

La vila de Granollers, tal com es va recordant en les liquidacions de la "Junta de Propios y Arbitrios", no disposava de pastures, ni de boscos terres comunals, però sí que tenia arrendades algunes cases i horts, i els espais de venda de l'esmentada Porxada des de la seva construcció el 1586 (16). Per altra banda s'havia perdut, o en tot cas no consta en la documentació consultada, el cobrament del "Trentè" sobre el blat que es collia, altra de les regalies que el 1715 suposava una quantitat relativament important.

És clar, per tant, que la major part dels ingressos municipals procedien en aquest cas de l'activitat mercantil de la vila i és per aquesta mateixa raó que l'evolució de dits ingressos és un element clar d'aproximació a la conjuntura general no únicament de la ciutat sinó també de l'entorn comarcal que entrava dins el radi d'aquella activitat mercantívol.

D'entre els diferents ingressos el més constant i sovint el més important era l'anomenat dels "set impòsits" que afectava a la compra-venda de bestiar de llana, porcs i verdures. També resulten fonamentalment del mercat el dret sobre la pesca seca i salada, els de la mesura i venda del blat i el que es cobrava sobre la venda del planter de cols i cebes ("Colet i Porret"). El pagament de tots aquests drets afectava fonamentalment a aquells que aportaven productes a l'esmentat mercat, podent-se interpretar alhora com a mesures de cert caràcter proteccionista. No és d'estranyar, doncs, que sigui sobre alguns d'aquests drets en els que es manifesti la resistència al seu pagament, semblantment succeïa a Mataró entre 1759 i 1766 per part dels propis gremis de la ciutat (17).

La resistència al pagament, concretament al dret sobre la pesca seca i salada i altres mercaderies, s'inicia ja a començaments de segle: l'any 1702 s'obre un plet entre traginers de mataró i el consell de la Vila de Granollers (18). Es dictaminà que dits traginers i altres habitants de la ciutat de Mataró paguessin tot el que se'ls hi exigia malgrat argumentar que tenien drets concedits pels consellers de la ciutat de Barcelona (parlen de no pagar el dret de "gabella" que existia a Mataró però en canvi no a Granollers). Tot i així la resistència continuaria afegint-hi els drets sobre pesca fresca, verdures, hortalises i planters, productes propis del Maresme. El plet es reproduïx el 1772 i el 1775 per part de quatre hortelans de Mataró en representació d'altres de la comarca, dictaminant l'Audiència a favor d'aquests hortelans però sembla que per manca d'informació, essent finalment contradit per una reial cèdula del 1775 aclarint que el decret de llibertat de venda de productes de consum del 1767 no afectava als arbitris imposats pels municipis per a fornir les seves necessitats.

El desenvolupament d'aquest plet, el caràcter i la seva durada, reflecteixen per una banda el dinamisme d'aquest grup d'hortelans mataronins, que alhora comercialitzen els seus productes, enfront de les ordinacions municipals i ja no a partir del 1720 sinó fins i tot abans de la guerra de Successió, manifestant-se així la recuperació d'aquella comarca a finals de la centúria anterior. Per altra banda, l'esmentada pressió no s'exercia únicament dins la pròpia ciutat, tal com succeí i on aconseguiren la sentència favorable del 1767, sinó també en altres mercats encara que amb resultats negatius.

16.- DANTI I RIU, J., *Terra i població...* pp.298

17.- MOLAS I RIBALT, P., *ob.cit.*

18.- AMG. Manual 1774-1777, fols, 19-24

Del resultat d'aquest plet es pot concloure també que malgrat les mesures centralitzadores de Carles III que afectaren les hisendes municipals, no van suposar en tots els casos la pèrdua de les seves antigues estructures financeres, sens dubte pensant en les possibles aportacions que aquelles poguessin fer a la monarquia, com molt aviat es comprovaria en relació als diferents conflictes bèl·lics. La capacitat d'intervenció per part del poder reial es consumiria durant aquell període i una prova d'aquesta pèrdua d'autonomia i de la pressió de la burgesia urbana sobre el poder municipal, al costat dels efectes de la carestia, en fou la progressiva retinada dels privilegiats dels càrrecs de regidors per la menor rentabilitat econòmica que oferien, tal com es comprova a Mataró a partir del 1789 (19).

Pel que fa al concepte de les despeses d'aquesta hisenda municipal, al cas de Granollers no aporta diferències en relació a altres ciutats estudiades. Els salaris en primer lloc, les pensions de censal, les festes religioses i despeses fixes, les extraordinàries i alterables i les extraordinàries fora de dotació, es mantenen constants al llarg del període i amb proporcions similars.

Evolució de les finances: ingressos i despeses.

L'anàlisi quantitativa de les finances ens permet aproximar-nos, per les característiques ja esmentades dels seus components, a la conjuntura econòmica de la vila que alhora pot ser la de la comarca.

Les fonts utilitzades són els "manuais" de comptes de l'ajuntament granollerí del 1774 al 1793, amb un buit del 1776 al 1782 (20). Malgrat tractar-se d'una sèrie curta, i encara discontinua, ens permet detectar els moments claus de canvi en relació a altres estudis puntuals, essent sobretot significatiu el període del 1683 al 1693. Tenint en compte que les dades enregistrades són arrendaments hem deflactat els resultats en relació al preu del balt de Barcelona en aquells anys.

En una primera aproximació s'observa que aquest seria un període de creixement propiciat per una estabilitat de la despesa i el manteniment d'un nivell d'ingressos força constants. Saldos positius en la gairebé totalitat del període, encara que amb l'existència d'un deute molt important que s'arrossega possiblement des del segle anterior. L'etapa de prosperitat en les arques municipals fa possible que, a partir del 1789, es pugui reduir en part el deute consolidat i també fer front al pagament d'aportacions extraordinàries sense aparentment massa problemes.

Els ingressos es mantenen més o menys estables en els primers anys, fins que es trenca la tendència el 1785 i 1786, en que es constata una important devallada respecte als anys anteriors. Hi ha, però, una recuperació puntual el 1787, que inicia una nova etapa durant la qual els ingressos nominals es mantenen estables i a un nivell alt, per iniciar un ritme descendent a partir del 1792. Aquesta estabilitat, però, no és real ja que si tenim en compte els valors de la sèrie deflactada podem observar que hi ha una disminució important els anys 1788-89 i encara que el 1791-92 es recuperen ràpidament, ens tornem a trobar amb una nova davallada a partir del 1792. Tenim, per tant, un primer període entre 1774 i 1784 amb una relativa estabilitat i on no hi ha massa variacions entre els ingressos nominals i els deflactats, la qual cosa indica també una estabilitat en els preus. No tenim dades del període de 1776-1782, i això pot distorsionar l'apreciació global, però els valors del 1783 i 1784 segueixen la tònica del 1774-75, la qual cosa fa pensar en un manteniment estable de les condicions i el nivell d'ingressos.

19.- MOLAS I RIBALTA, P., *ob.cit.*

20.- AMG. Manual 1774-1777 i Manual 1784-1787, C.19 Manuals 1787-1793. C.5

La recessió del 1785-86 coincidiria amb una etapa de caiguda de les adjudicacions del Reial Patrimoni estudiades per P. Vilar entre 1782 i 1787, senyalada com una etapa de disminució dels ingressos, índex clar d'una depressió econòmica (21). En el nostre cas la davallada s'iniciaria més tard, i encara que sembla que es recuperi espectacularment el 1787, els ingressos reals no tindran més un clar creixement, sinó que la tendència és a la baixa.

Cal destacar la caiguda important que es registra el 1788-89, provocada per la crisi i la carestia del blat que va tenir el seu punt màxim el 1789, amb problemes greus d'abastiment a les ciutats. Si bé aquesta crisi va tenir forta incidència a certs centres urbans, en una capital de comarca productora com és Granollers, no es fan palesos els problemes de proveïment i la crisi, per tant, no és tan profunda. Immediatament després del 1789 es recuperen sensiblement els ingressos, encara que amb una represa curta ja que a partir del 1792, tornem a constatar una important caiguda, potser provocada per l'exigència del sosteniment de l'exèrcit. Aquest fet té una incidència important a la vila, perquè ha d'efectuar grans despeses per acondicionar una caserna per allotjar les tropes, i ha de contribuir al seu manteniment, entrant després a la guerra.

El capítol d'entrades de la hisenda municipal es basa principalment en el cobrament de drets sobre les propietats del municipi i dels impostos i taxes cobrats per l'activitat comercial de la vila. Aquests drets eren arrendats a diferents persones, i si ens fixem en qui eren els arrendataris dels més importants, hi trobem el predomini d'algunes famílies que es van repartint els diversos drets al llarg de tots aquests anys.

La part més important dels ingressos és la que correspon als impostos, un conjunt de taxes que es cobren sobre la transacció de diversos productes, i que és qui determina el nivell general de la recaptació; seguit del cobrament de taxes sobre el comerç del vi i de l'arrendament de la carnisseria, la fleca i l'hostal. Bàsicament, doncs, l'economia municipal es basa en l'obtenció de drets sobre les transaccions comercials i sobre els béns de consum, que eren monopoli del municipi. Aquest fet ens reafirma un cop més en l'important paper del mercat en la vila, i com el comerç és un sector puntual en la seva economia.

En els ingressos pel concepte d'impostos s'observa una variació important a partir del 1787, que és el brusc augment d'aquest capítol. Si bé això coincideix amb un augment de conjunt del total d'ingressos, és possible que a més s'hagi produït algun canvi, de manera que s'hagi convertit en aplegador d'altres impostos que anteriorment es cobraven per separat; o bé s'hagi produït un augment en les taxes cobrades, donant com a resultat un total més elevat.

Pel que fa el comerç del vi, ja hem dit que representa el segon més important després dels impostos, la comercialització d'aquest producte deuria haver anat a l'alça i ara era prou important, si ens guiem pels ingressos obtinguts per aquest concepte. Aquest fet es veu reafirmat quan l'any 1791 de l'impost denominat "ducat per càrrega de vi foraster" se'n fan dues parts i s'arrenden per separats per tal d'obtenir més beneficis. A l'arrendatari del nou concepte "vi vell de marina", l'any 1792 se li concedeix poder tenir hostal. De ben segur que si el municipi col treure més benefici del comerç del vi és perquè és una activitat rentable i que amb el temps ha anat tenint més importància. Alhora també la presència d'un nou hostal ens indica una situació de mobilitat i de lloc de pas que tenia Granollers com a centre mercantil de la comarca.

En quant als ingressos de la "posa subirana", impost lligat directament al comerç de grans, del que la vila n'era un centre important, s'observa una tendència a l'alça que es veu trencada en dos anys concrets: 1785 i 1789, anys on el preu del blat és més elevat, i per tant

anys de més escassetat i menor volum de comerç. També s'aprecia una davallada important a partir del 1792, tal i com passava on els ingressos globals, que assoleix el punt més baix el 1793, any en que el preu del gra torna a ser molt alt i l'escassetat impedeix que s'assoleixin alts nivells de comercialització.

Pel que fa a les despeses, el capítol més important és el dels salaris. En el període estudiat s'observen dues alces importants: una primera l'any 1787, amb un 25% d'augment aproximadament; una segona l'any 1791 amb aproximadament un 16%. Aquests increments es deuen bàsicament a què els salaris dels càrrecs municipals han crescut. Aquesta és una vell reivindicació dels ajuntaments borbònics, on els regidors demanen una major retribució perquè consideren que la que perceben no és suficient per la seva responsabilitat. En el cas de Mataró, P. Molas menciona com cap a finals de segle sovintegen les queixes dels regidors per una retribució insuficient (22). Els regidors de Granollers l'any 1791 obtenen un augment d'un 60%: de cobrar 250 rals l'any en passen a cobrar 400. El cas més espectacular d'alça de salaris, però, és el del mestre, que entre 1774 i 1791 se li augmenta la paga en un 100%: de cobrar 1.000 rals l'any en passa a cobrar 2.000, i a partir de 1787 té un ajudant que en cobra 800. Per contra, la mestra rep 300 rals l'any, sense que s'obsevi cap variació en tot el període estudiat. Pel que fa a la resta (metge, cirurgià, rellotger, organista, etc), es mantenen a un nivell baix sense variacions.

Referent al pagament del cadastre, el municipi paga una quota fixa un percentatge dels propis i arbitris que és variable. En els primers anys el percentatge oscil·la entre un 2 i un 2%, que passa a ser un 5% a partir del 1787 i finalment es converteix en un 7 0 un 8% en el darrer trienni. Aquesta variació fa que les despeses en concepte de cadastre s'incrementin sensiblement a partir del 1791, tot coincidint amb un període de forta despesa degut a la contribució extraordinària per la construcció d'una caserna i pel manteniment de l'exèrcit. S'observa, per tant, un augment de la pressió fiscal per part de la hisenda reial a partir del 1791, que recau de dues formes distintes sobre la hisenda municipal: l'augment dels impostos directes i la contribució a l'exèrcit.

A partir del 1789 es constata un fet important, que és l'intent de sanejament de l'economia municipal a partir del pagament de rèdits endarrerits i de la llucidat de censals. El deute consolidat era molt important: el 1789 la capitalitat dels censals era de 121.150 rals 8 diners, i el deute endarrerit era de 404.686 rals i 22 diners (20.071 r. 5d. de censos, 370.704r. 2d. de rèdits de censals i 13.911r. 5d. de deutes diversos).

Aquesta política del sanejament, amb el propòsit de lluir un nombre de censals cada any, a determinar per sorteig, es trenca a partir del 1793 quan el municipi ha de fer front a una sèrie de pagaments extraordinaris per a manteniment de l'exèrcit i no pot seguir reduint el deute. Pel que fa als creditors, senyalar que la majoria són eclesiàstics.

A partir del 1791, i amb continuïtat en els anys següents, es fan una sèrie de despeses relacionades amb l'allotjament i la manutenció de les tropes. El 1791 es paguen 21.412 rals i 21 diners per la construcció d'una part de la caserna que es va habilitar per servir a la tropa i cavalls del "Regimiento de Dragones de Sagunto" que s'havien d'aquartellar a la vila. L'any següent, se segueixen pagant les obres de la caserna per valor de 3.448r. 3d., i el diner en metàl·lic que restava a la caixa al final de l'exercici (30.165r. 22d.), és entregat al tresorer general de l'exèrcit, fet que es repetirà el 1793 en entregar-li 17.157r. 23d.. Així, veiem que el municipal ha pagat en total 72.184r. 21d. en tres anys consecutius, en concepte de manteniment i allotjament militar. Això s'ha fet sense aparentment massa dificultats, perquè es comptava amb efectiu suficient per a fer-hi front.

Aquesta liquidesa existent a les arques ens mostra en part com era el funcionament de la hisenda municipal, que destinava els ingressos anuals a pagar les despeses immediates, deixant de banda l'important deute consolidat que arrossegava des de feia molt de temps, Calia una decisió de les autoritats tal com va passar a partir del 1789, perquè es produís un intent de sanejament de l'economia per mitjà de la reducció del deute.

Conclusió

Després de l'anàlisi del caràcter i l'evolució de les finances municipals en el de la vila de Granollers, es constata que malgrat l'intervencionisme de l'Estat sobre la hisenda municipal per assegurar-se'n el control, mantenen les fonts tradicionals d'ingressos, funcionant en aquest sentit en una pràctica autonomia.

Aquella intervenció relativa suposava alhora que no augmentava la pressió fiscal de la corona sobre les hisendes municipals, probablement com a estratègia per assegurar-se majors aportacions quan les necessitats financeres de la monarquia ho requerissin. Aquesta pràctica donaria bon resultat quan s'inicia la guerra amb França i aleshores la corona no dubta en exigir quantitats importants al municipi a les que de fet podrà fer front.

Per altra banda, l'evolució de les finances reflecteix efectivament la persistència d'una conjuntura de creixement encara fins a la darrera dècada del segle. El resultat més important de l'exmetat creixement és la possibilitat d'eixugar part del deute consolidat que s'anava arrossegant i alhora poder respondre a les despeses extraordinaries. Tot i així també s'aprecien els efectes d'alguna crisi puntual com ho fou la del 1789, molt més lleu per Granollers per les seves condicions de mercat d'una comarca bàsicament productora, essent en aquest cas molt més lleuger el possible desabastiment a diferència del que succeïa en altres capitals del Principat (23).

Finalment, ratificaríem la idea de la utilització de l'estudi de la hisenda municipal per aproximar-nos al coneixement de la conjuntura i sobretot als efectes que els factors exteriors poden provocar fins a distorsionar la pròpia situació econòmica, en aquest cas es tractaria del manteniment de l'exèrcit.

23.- A Mataró, P. Molas ens parla de problemes d'abastiment provocats per l'escassetat i carestia de 1789, MOLAS I RIBALTA, *P.ob.cit.*
Per la ciutat de Barcelona, CASTELLS, I. "Els rebomboris del pa de 1789 a Barcelona", a *Recerques*, I, Barcelona, 1970, pp. 51-81.

QUADRE 1: TOTALS D'INGRESSOS I DESPESES PER ANYS.

<u>ANY</u>	INGRESSOS		DESPESES		SALDOS	
	<u>Valor nominal</u>	<u>Valor deflactat</u>	<u>Valor nominal</u>	<u>Valor deflactat</u>	<u>Valor nominal</u>	<u>Valor deflactat</u>
1774	34.820r.17d.	679,4	25.634r.11d.	500,1	+9.186r.6d.	+179,2
1775	39.340r. 4d.	748,6	22.748r. 4d.	432,9	+16.592r.	+315,7
1783	37.062r.22d.	669,6	23.404r.21d.	422,8	+13.658r.1d.	+246,7
1784	40.081r.15d.	724,1	24.483r.22d.	442,3	+15.597r.17d.	+281,8
1785	30.689r.22d.	505,6	24.561r.22d.	404,6	+6.128r.	+100,9
1786	31.786r.14d.	585,2	25.131r. 8d.	464,5	+6.637r.6d.	122,7
1787	47.859r. 8d.	962,9	29.008r. 3d.	583,7	+18.851r.5d.	+379,3
1788	45.490r.23d.	780,9	33.326r. 2d.	572,1	+12.164r.21d.	+208,8
1789	47.848r. 2d.	655,9	43.027r.14d.	589,8	+4.820r.12d.	+66,1
1790	47.920r.13d.	750,5	72.517r. 7d.	1.135,7	-24.596r.18d.	-385,2
1791	48.605r. 8d.	879,7	65.548r. 9d.	1.186,4	-16.943r.1d.	-306,6
1792	46.505r.18d.	764,9	63.410r. 8d.	1.042,9	-16.904r.14d.	-278
1793	42.724r. 8d.	491,3	44.141r. 5d.	507,6	11.416r. 7d.	-15,8

QUADRE II: INGRESSOS PER DIFERENTS CONCEPTES.

ANY	<u>IMPOSITS</u> <u>Valor nominal</u>	<u>VI</u> <u>Valor nominal</u>	<u>CARNISSERIA</u> <u>Valor nominal</u>	<u>POSA SUBIRANA</u> <u>Valor nominal</u>	<u>POSA SUBIRANA</u> <u>Valor deflactat</u>
1774	10.030r.	7.100r.	4.202r.	610r.	11,9
1775	11400r.	6.510r.17d.	3.95r.	610r.	11,6
1783	12.133r.8d.	7.650r.	2.574r.	850r.	15,3
1784	15.730r.	5.530r.	3.063r.	910r.	16,4
1785	8.963r.12d.	6.540r.	3.433r.	910r.	14,9
1786	9.000r.	7.245r.	2.528r.	1.073r.	19,8
1787	17.270r.	8.983r.8d.	3.336r.1	.208r.22d.	24,3
1788	21.750r.	4.500r.	2.685r.	1.270r.	21,8
1789	21.000r.	8.166r.16d.	2.880r.	1.220r.	16,7
1790	21.550r.	9.000r.	3.050r.	1.440r.	22,5
1791	21.750r.	9.340r.	3.368r.	1.5400r.	27,9
1792	21.750r.	4.783r.3d.	2.558r.	1.320r.	21,7
1793	22.010r.	5.405r.	2.604r.	870r.	10